

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Corespondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Sinodul arhidiecezan.

Sibiu, 17 Maiu n.

Sinodul nostru arhidiecezan, întrunit în sesiune ordinară, își continuă cu zel lucrările. Când scriem șirele, acestea se țin a *cincia* ședință sinodală, în care nu stim, dacă vor putea fi rezolvate toate chestiile cari își mai așteaptă rezolvarea, ori va trebui să se țină încă vre-o ședință ori două.

Ce ne mulțamește este interesul ce se manifestă față de afacerile bisericești și școlare ale arhidiecezei din partea tuturor deputaților sinodali, — dovadă și multele propuneri de mare interes, făcute în ședințele ținute, — și zelul cu care muncesc comisiunile diferite, căutând să străbată cât se poate de adânc în meritul cauzelor date lor spre apreciere și să afle pentru toate soluția cea mai potrivită și mai mulțamitoare, prezentând sinodului lucrări întregi și bine motivate.

Dintre concluzile mai însemnate ale sinodului arhidiecezan din anul acesta remarcăm în deosebi pe cel referitor la *noua lege școlară*, — asupritoare pentru biserica noastră, — și pe cel referitor la *catehizarea*, atât de neglesă, după părerea tuturor celor competenți, în toate școalele noastre și cu privire la toți elevii nostri dela școalele străine. Chiar și numai observările făcute în sinod în privința aceasta vor da, sigur, îndemn conzistorului nostru, ca să caute și să introducă cu privire la catehizare îmbunătățirile dorite și așteptate.

Premițând acestea, lăsăm să urmeze raportul nostru special despre ședințele ținute. Continuăm cu

Ședința a treia.

S'a ținut Mercuri, 15 Maiu nou. Din motivul, că deputații sinodali s'au întrunit întâiu în conferință confidențială, pentru a schimba vederi în chestia noiei legi școlare, s'a deschis abia la orele 12 din zi.

Prezident Inaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșianu, notar de ședință Iosif Morariu.

Notarul Dr. G. Proca cetește procesul verbal al ședinței premergătoare. După unele observări se autentică.

Rugări pentru concediu au intrat dela deputații: Dr. Valer Moldovan, Dr. Ioan Radu și Dr. Ioan Șenchea. Concediul cerut se acordă.

Concluzul sinodului din Arad, adus cu privire la noua lege școlară și comunicat spre votare și sinodului arhidiecezan, se predă comisiunii școlare.

Alte petițiuni intrate la prezidiu se dau comisiunii petiționare.

Deputatul Nicolae Borzea face propunere, ca în Făgăraș, unde sunt mulți elevi de confesiunea gr. ort. română la diferitele școale de acolo, să se sistematizeze un post de catihet gr. ort. dotat din fondurile arhidiecezane.

Propunerea se predă comisiunii școlare.

Tot deputatul Nicolae Borzea face propunere, ca la școalele confesionale dela sate să fie numiți ca catiheti învățătorii, și numai în cazuri excepționale preoții harnici de a propune cu succes religia.

Se predă comisiunii școlare.

Deputatul Romul Furdul face propunere, ca cu ocaziunea codificării legilor bisericești, ordonată deja, să se facă și adunarea legilor civile, ori a părților din legile civile, cari privesc biserica și așezămintele ei.

Se predă comisiunii bisericești.

Intrându-se în ordinea de zi, se continuă discuția asupra raportului comisiunii școlare. Raportorul Dr. Petru Șpan propune, iar sinodul ia spre știre punctele din raportul conzistoriului arhidiecezan ca senat școlar referitoare la: Examenale de calificare, la vizitarea școalelor, la ajutoarele date din fondul școlar, la stipendiile votate și la conferențele învățătoresci, primind și propunerile făcute din partea comisiunii.

Ședința proximă se anunță pe ziua următoare la orele 9 dimineața. Ședința se încheie la ora unu d. a.

Ședința a patra.

Ținută Joi, 16 Maiu n. A fost deschisă la orele 9. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul Ioan Meșianu, notar de ședință Victor Făcăla.

Notariul Iosif Morariu cetește procesul verbal al ședinței premergătoare. Se autentică.

Se împart actele intrate la birou, apoi se dă cuvântul deputatului Nicolae Bogdan, care adresează prezidiului interpelare în chestia convocării sinodului protopresbiterial și a conferenței preoțești din tractul Treiscaune, *oprite* din partea primăriei orașului Sepși-sânt-György, unde erau convocate, violându-se prin aceasta autonomia bisericei noastre. Intrebă deci, are cunoștință I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul, despre aceasta, și dacă da, ce măsuri are de gând să iee, ca astfel de cazuri să nu se mai întâmple?

I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul Ioan Meșianu, răspunde imediat, că lucrul s'a întâmplat din motivul, că tot pe atunci protopresbiterul convocase și adunarea despărțământului „Asociațiunii”, care adunare trebuia să fie anunțată primăriei, însă nu s'a anunțat. Greșala s'a îndreptat, pentru că protopresbiterul a dat recurs în contra opreliștii și comitatul a nimicit-o. Sinodul protopresbiterial și conferența preoțească se va putea deci ține.

Interpelantul spune, că primăria a cerut să i-se prezinte ordinea de zi și cu privire la sinod și conferența preoțească, nu numai la adunarea despărțământului „Asociațiunii”. Răspunsul îl ia de altcum la cunoștință.

Se fac mai multe propuneri. Deputatul T. V. Gheaja propune să se predice în catedrală (se dă comis. bisericești), deputatul Dim. Comșa propune, ca din ajutorul ce-l va primi conzistoriul dela universitatea săsească, 20.000 de coroane să se folosească pentru trebuințele seminarului (se dă comisiunii școlare) și deputatul Dr. Petru Șpan propune colectarea de fotografii ale bisericilor vechi, cruci, fruntare, etc. pentru a se compune un album. Cu adunarea să se încredințeze un bărbat de specialitate. (Se dă comis. bisericești).

Se intră în ordinea de zi. Comisiu-

nea financiară, constituită sub presidenția deputatului Ioan Droc, prin raportorul Arseniu Vlaicu propune, ca raportul conzistoriului ca senat epitropesc să se considere cetit și să fie primit ca basă pentru discuția specială. Se primește. Raportul se votează apoi punct de punct și în special, cu propunerile comisiunii. Discuție se naște în jurul restanțelor rațioinilor, vorbind la obiect Dr. Nicolae Vecerde, P. C. Sa vicariul Dr. Ilarion Pușcariu, V. Tordășianu, Romul Furdul, Dim. Moldovan, Nicolae Ivan, Vasile Damian, Teodor Herman, și primindu-se în urmă propunerea deputatului Furdul, că după ce față de trecut se arată *progres*, măsurile propuse de comisiune nu sunt de lipsă. (Comisiunea propusese înmulțirea personalului la exactorat și constrângerea protopresbiterilor să trimită toate rațioiniile).

Un amandament făcut de Dr. Vecerde se primește, cu consentimentul acestuia, în textuarea făcută de Virgil Onișiu, de înțelesul, că persoane cari administrează bani bisericești sunt datoare să dea socoteală în regulă forului mai înalt, care apoi are să notifice aceasta conzistoriului.

Urmează raportul comisiunii școlare, în chestia noiei legi școlare. Raportorul Demetriu Comșa cetește proiectul de soluțiune al comisiunii. E următorul:

„Relativ la propunerea dlui deputat P. Cosma și reprezentația Ven. Consistor metropolitan în chestiunea proiectului de lege despre școalele populare și dotațiunea învățătorilor confesionali și comunali, chestiune atinsă și în cuvântul presidial, rostit la deschiderea acestei sesiuni sinodale, comisia școlară își ia voe a prezenta proiectul de soluțiune ce urmează:

În considerare, că dispozițiile acestui proiect de lege obștește cunoscut și adoptat în dieta țării și casa magnaților sunt în vădită contradicție cu legile mai vechi, în special cu art. XX. din 1848, în care e statorit principiul, că statul este dator să imbie diferitelor confesiuni mijloace bănești, atât pe seama bisericilor, cât și a școalelor ce ele susțin, fără a li-se cere în schimb restrângerea ori știrbirea drepturilor lor.

În considerare, că statutul nostru organic, înarticulat în legile sancționate

viața aceasta de ispite. Și când a văzut în chilia sa pe cuconu Anghel, răcâcit iarna prin împrejurimi l-a putut ierta, s'a încumetat să-i ducă rămășița de ani setos de o răsplată ce trebuie să vină cândva.

Afară de povestirile acestea cu „sfaturi vechi”, volumul lui Sadoveanu aduce și bucăți de cea mai îndrăzneată fantazie, înrudită cu cutare capitol din „Crâșma lui Moș-Precu”. Astfel este „Morarul”, care istorisește vechi minciuni, despre umbletele necuratului și isprăvile lui, — astfel este „Povestea descălecătuului”. O legendă cu totul în spiritul bazmelor poporului, și astfel este răspândită întâmplarea cu pățania celui ce a făcut „rămășag” să treacă noaptea prin țintirim și să lase semn. Altele descriu viața unor existențe rare la sate: sgârcoți cari își lasă femeia să moară, necăpătuți cari „nu greșesc cu nici o faptă bună”, — sau înfățișează, în simpatice schițe sentimentale, activitatea de învățător a „domnului Trandafir”, pendantul lui Popa Tanda de Slavici, și umbletele îndelungate ale copiilor, „vestitorii” nașterii lui Cristos.

Vrednică să fie pomenită mai pe larg pentru puterea liniștită și pentru arta ei clasică, este „Cearta”. Nepoții lui Vasile Bujor s'au certat și s'au bătut, în câmp, la plug, pentru brazda unui loc. Și sara moșul ia chemat să-i judece. Fără vorbe multe, cu două trei propoziții cu plânse-

FOIȘOARĂ.

M. Sadoveanu: La noi, în Vișoara...

București, Minerva, 1907. Lei 2.

Curând după „Mormântul unui copil”, dl Sadoveanu și-a strâns într'un nou volum bucițele risipite prin revistele de azi și într'o broșură din „Biblioteca pentru toți”. Toate sunt scrisori către un prietin, trimise de un pribeag. Pribeagul acesta, îndrăgostit de viața naturii întregi, dela fricelul de iarbă până la patimile tari ale omului, își deschide sertarul amintirilor încuioștoare, înseamnă faptele cari îi trec sub ochi, prinde legătura dintre ele și le dă toate în forma personală și atrăgătoare a „scrisorilor”.

Cu „La noi, în Vișoara”... ne întorcem de nou la viața dela țeară, la literatură „opincărească”. Filosofia volumului e simplă. În lupta pentru traiu cel mai puternic e fiul bun al pământului. „Când îi voi pune laba în beregată și genunchiul pe piept, he-he! atunci eu îi mai tare!” Așa spune bătrânul Manole Crețu când vede un „ciocoiu”, un proprietar care „a fost vechil, și acū are moșie”. Așa spun și tinerii focoși, prin fapte, când se amestecă în traiul lor „veneticii”.

Iacă, de pildă pe Grigore Țintilă. E îndrăgostit de fata lui Ilie Bujor. Dar în Vișoara nu sunt numai flăcăi de ai „noștri”, ci se găsește și Costică Costandachi, notarul. Acesta cam umbra să încurce cărările fetii. Atunci Țintilă „începă a-l privi întunecos”, până odată, când i-a venit bine la mână. Era la podul de șăici, peste Siret. Notarul se întorcea cu căruța. Luase dela câmp și pe Ioana lui Bujor. Grigore s'a repezit și — „nn răcnet, un gemăt, apoi un țipăt ascuțit, prelung, de groază. Nici n'avui vreme se înțeleg când se petrecuse izbirea: căruța se sgudui odată tare, calul înspăimântat se ridică în două picioare, și în clipa care urmă, notarul smuls din scaun, svârțit cu spetele de pământ, cu brațele în sus și cu capul răsturnat în pulbere se svârțolea sub pumnul ridicat al lui Țintilă. Era în trupul flăcăului, în brațul suit spre cer o încordare a unei mâni așa de grozave, încât îmi simții inima strângându-mi-se în pept dureros. Dar în aceeași fulgerare trăsura și calul nebunit cu coama spulberată se prăvăleau în goană, cu fata, spre podul Siretului, spre apele cari cargeau ca sub un vâl de umbră. Și în aceeași fulgerare, când țipătul dureros al fetei izbucni, Grigore se repezi ca într'o isbire de vijelie; tresărind pe 'că din fuga-i nebună se svârțli în căruța, din căruța, cu brațele înunse înainte căzând pe cal și de pe cal la

pământ cu o mână pe hățuri, cu cealaltă strânsă pe nările calului doborât din goană la pământ, într'o parte, aproape de pod, în fața apelor cari se strecurau tăcute și adânci sub malul înalt”...

Altădată, între împrejurări cari se potrivește foarte bine, țaria se înalță dela concepția aceasta brutală în sferele mângâitoare ale iertării. Peste cea dintâi pornire pătimasă, peste arsura răsunării dorite, căutate, în veci trăitoare, se așează roua potolitoare a iertării. Atunci părintele Antonie zîmbește tot măhnit, oftează tot din greu, durerea îl încovoia tot mai mult, dar „sufletul lui înfrânt” găsește alinarea în jertfa nobilă pe care a putut-o face, în această nouă țarie. Căci a avut în mână pe cuconu Anghel și nu i-a făcut nimic, deși... Ei, și-i mult de atunci și an cu an au sporit picăturile de venin în suflet. Înainte de a fi „cuviosul Antonie” trăia în Vișoara Gheorghe Moraru, frate bun cu Țintilă, nepot vrednic al bunicii lui Manole Crețu. „A avut și el o dragoste cu o fată, pe care a surpat-o boierul Anghel, pe când fata a fost aruncată pe drumuri. Iar Gheorghe, ridicând braț de răzbunare, a fost frânt, batjocorit, călcat în picioare ca un animal necuvântător”. Asta l-a călugărit. I-au rămas Psaltirea și Viețile Sfinților cu cântecele pentru fiecare coardă a inimii omenești, cu pildele pentru multe întâmplări din

menține acest principiu și că astfel bisericești noastre i s'a recunoscut dreptul de a reclama ajutorul statului pe seama așezămintelor sale culturale, de asemenea fără a se impune în schimb restricțiuni în drepturile sale autonome.

Considerând, că acest proiect vatămă adânc legea de naționalități, în virtutea căreia confesiunile sunt îndreptățite de a susține școli de orice categorie și de a preda învățământul în limba proprie bisericești lor, și care lege impune statului îndatorirea de a întemeia și susține școli din vistieria țării cu limba de predare a naționalității respective.

Considerând, că proiectul merge cu restricțiunile până a detrage bisericii noastre, atât de loială și pururea credincioasă patriei și tronului, aproape orice ingerință hotărâtoare în ale cărmuirii școlilor sale populare, și nelăsându-i decât mai numai sarcina de a continua cu prestarea de grele jertfe bănești.

Considerând, că desamintitul proiect aduce știrbire adânc tăetoare drepturilor autonome garantate bisericii noastre prin legi sancționate de Majestatea Sa Împăratul și Regile încoronate, și că această știrbire este de natură a zgudui încrederea și respectul datorit legilor în vigoare.

În considerare, că întreagă masa credincioșilor ortodocși, de sus până jos, eprinsă este în fața acestui proiect nefast de o mare și legitimă nemulțumire, manifestată în atâtea rânduri și cu tărie neduplicată.

În considerare, că venerabilul nostru Conzistoriu metropolitan și vrednicii noștri Arhierei, în frunte cu Excelența Sa, Dl. Arhiepiscop și Metropolit, prin așternerea la Înalțul Ministeriu a reprezentățiunii menționate, și apoi prin cunoscutele vorbiri din casa magnaților, au ținut să întrevină cu energie, scoțând la iveală cuvenită în fața țării tendințele și urmările acestui desastroos proiect de lege și cerând retragerea lui în întregime.

În considerare, că atât noi, deputații sinodali, cât și sutele de mii de credincioși, pe cari îi reprezentăm aici, am considerat din capul locului și considerăm acest proiect de lege, ca fiind din seamă afară vătămător autonomiei noastre bisericești, ca fiind în contradicție cu rescripte și rezoluții maiestatice și cu legi sancționate, cum și de natură a stânjini mersul învățământului și cu el progresul nostru intelectual și material, și că în consecință, ouvânt avem de a solicita, cu respectul cuvenit, protecția și scutul tronului regesc, al doilea factor legislativ, stăruind pentru denegarea sancțiunii preafinalte a proiectului de lege școlar :

Sinodul arhidiecezan

a) exprimă cordială și adânc simțită grațitudine Preasfințitelor Arhierei și în-deosebi Înalț P. S. Sale Dlu Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșianu, pentru apărarea bărbătească a drepturilor și auto-

tul bunicei pentru rușinea aceasta, pentru „bucuria bătrânețelor” lor, cu șuetele domoale, ca plângeri tremurate, prin vârful bradului supt care se aflau, Sadoveanu produce un efect rar. Nepoții se apropie, sărută mâna moșului, apoi se sărută între olaltă, de împăcare. „Iar eu priveam, prietene, cu sufletul înfiorat toate acestea, căci până atunci nu pricepusem legăturile adânci dintre sufletele oamenilor și tot ce-i înconjoară; căci eu așteptam o izbucnire mare și nu vedeam nimic din ce așteptam: oamenii mai mult tăcuseră, iar lucrurile neînsufleteite parcă aveau un suflet ascuns care tremura de durere.”

Citatul acesta se pare că e răspunsul unor acuzații. Sadoveanu e un mare meșter al descrierilor și un iscusit analizator al stărilor sufletești prin paralelizmul sau contrastul dintre suflet și natură. Pentru aceea găsim atâtea părți în opera sa, în cari cercetarea minuțioasă a pasiunii, a sentimentului e înlocuită cu o descriere virtuoză. Mulți n'au înțeles împrejurarea aceasta, și au relevat-o drept o greșală.

Învinuirea este, în alt sens, îndreptățită până la un punct. Căci chiar când „lucrările au suflet și oamenii tac”, descrierile nu pot fi prea întinse. Iar când faptele sunt aceleași, numai decoul se schimbă, noi vom avea aceleași senzații, adică vom trece de două ori printr-o sim-

miei noastre bisericești și a marilor noastre interese culturale;

b) protestează bărbătește în contra proiectului de lege școlar și a tendințelor ce urmărește;

c) roagă pe Înaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Metropolit, ca împreună cu Preasfințiii Episcopi sufragani să uzeze și de ultimul remediu constituțional, recurgând în persoană, sau prin adresă, cum vor afla de bine, până la treptele tronului, și solicitând denegarea sancțiunii preafinalte a proiectului de lege școlar.”

Într-o vorbire frumoasă raportorul motivează apoi necesitatea votării în unanimitate a acestui proiect de conclud, pe care sinodul îl votează cu glas unanim și între aclamări la adresa I. P. S. Sale, a Domnului Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșianu.

Urmează raportul comisiei organizatoare, în chestia urcării salarelor funcționarilor consistoriali și ale profesorilor seminariali. Raportorul Dr. Nicolae Vecerde, în conformitate cu propunerea conzistoriului, recomandă sinodului să voteze pe anul acesta (1907) un adaos de 15% la întreaga dotațiune actuală a funcționarilor din centru și a profesorilor seminariali.

Se naște discuție lungă, la care iau parte deputații: Virgil Onișiu, P. Cosma, N. Bogdan, Arseniu Vlaicu, Dr. Șpan, I. A. de Preda, I. Droc, T. Herman, Dim. Comșa, Dr. Farcașiu, Dr. G. Macelariu, Dr. Vasile Preda și I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul Ioan Meșianu, priminduse în urmă propunerea comisiei, și apoi amandamentul dep. Vlaicu, ca adaosul de 15 % să se estindă și asupra protopresbiterilor din arhidieceză, cu privire la dotațiunea fundamentală de 1000 cor. primită dela casa arhidiecezană.

Tot comis. organizatoare propune prin raportorul N. Ivan, ca în chestia profesorului de muzică vocală și instrumentală T. Popoviciu sinodul se iese la cunoștință definitivarea făcută din partea conzistoriului, cum și regularea salariului.

Același raportor propune și sinodul primește, ca servitorii consistoriali să fie acceptați la fondul de penzie al arhidiecezei.

Urmează raportul comisiei școlare. Raportorul Dr. I. Stroiă. În chestia reuniunilor învățătoarești, desființate, sinodul primește propunerea comisiei, ca raportul conzistoriului să fie luat la cunoștință.

Cu privire la propunerea deputatului N. Borzea, de a se sistematiza un post de catihet în Făgăraș, comisiunea propune încuviințarea cererii. I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul dă lămuriri, ear P. C. Sa, vicarul Dr. Ilarion Pușcariu face propunere, ca afacerea să fie dată conzistoriului spre rezolvare.

Vorbesc la obiect: N. Borzea, V. Păcală, Dr. N. Bălan, în urmă se primește propunerea dlui vicariu.

Același raportor prezintă un frumos proiect de conclud în chestia catihizării,

țire. Un exemplu din volumul acesta va dovedi afirmația.

„Tapul” și „Cufundarul” povestesc amândoi o vânătoare: una în pădure, alta la vad. Deci, într'un loc umbra pădurii, cu frigul și cu liniștea ernii, într'altul lucrurile apelor și aburii ce se ridică din pământul înghetă; colo vre-o mică istorie spusă de tovarăș, ici un nou amănunt, — dar florii vânătorului sunt aceiași la vad ca și în pădure: inima zvăcnește scurt, apoi prinde a se bate cu putere repede. În felul acesta se ajunge la un grad de monotonie, și chiar la lungimi nefolositoare.

În sfârșit să mai amintesc și împrejurarea, că „La noi, în Vișoara...” prin caracterul ei mai personal, a îngăduit autorului strecurarea unor amănunte biografice, a unor predilecții pentru vânătoare și călătorii, cari se bănuiau, dar nu se știau sigur. În privința aceasta cel mai prețios dintre volumele de până acum este, fără îndoială, acesta nou.

Mântui darea aceasta de seamă despre povestirile puternice, colorate și pline de mireasmă din culegerea recentă, cu chemarea bunicului Manole Crețu: „Când vei fi om cu greutate și cu năcazuri, la târg, adă-ți aminte și de noi, că-i frumos și pe aici...”

Ioan Duma.

în urma propunerii deputatului Borzea, la care deputatul Dr. Nicolae Bălan face adaosul, să se sistematizeze în Sibiu un post de catihet, care să fie totodată profesor de catihetică la seminar.

Sinodul primește propunerea comisiei.

Propunerea deputatului Dr. Șpan, de a se reînființa reuniunile învățătoarești, se dă, în urma propunerii comisiei școlare, conzistoriului spre studiere.

Mai raportează același raportor în chestia neînțelegerilor dela Brașov, apoi proxima ședință se anunță pe ziua următoare la orele 9 și ședința se încheie la orele 12 și jumătate.

Lupta pentru școli.

Discursul mitropolitului D. Victor Mihalvi, rostit în ședința dela 10 Maiu n. a casei magnaților.

(Urmare).

Ce urmează de aici, domnilor magnați? Urmează, că iperzelul organelor guvernului agravează chestia învățământului care și de altfel se află în o situație destul de tristă; o agravează prin faptul, că îi lipsește pe învățători de întregirea salariului ori de cvinvenalele date prin articolul de lege XXVI. din 1893. Lipsirea aceasta are două urmări foarte grave.

Învățătorul va face proces administrativ comunității sale bisericești, respective arhipăstorului aceleia, episcopului, reclamând partea de salar de care a fost lipsit; iar dacă pe această cale nu va isbuti, va apela la forurile judecătorești, căutând pe această cale a legii satisfacția și lichidarea salariului său. Eu cred, că această stare de lucruri aduce cu sine o știrbire în mare măsură a stimei și supunerii datorite superiorilor politici și bisericești, instituții prin lege, și cred că această știrbire este chiar în detrimentul cauzei învățământului. Lipsa edificiului școlii este al doilea motiv important, care se aduce în legătură cu acordarea ajutorului de stat și această împrejurare este a doua, care mă oprește de a vota acest proiect de lege, prevăzând că și dacă se va da confesiunii ajutorul de stat, acela i-se va detrage din nou și prea de grabă, fiindcă nu va fi în stare să ridice un palat pe seama școlii și să-i asigure învățătorului o locuință nouă.

Iar, de vreme ce sufletul școlii populare este învățătorul, proiectul de lege, care se află în desbatere se ocupă cu drept cuvânt acum a douaoră de retribuțiile învățătorilor confesionali — mai întâi s'a ocupat de aceste retribuții art. de lege XXVI. din 1893 — și guvernul statului nu are măcar garanța, că nu va trebui să se ocupe din nou, pentru a treiaoră de chestiunea aceasta.

Pentruca să vă pot motiva această afirmațiune a mea, vă rog să ascultați cu indulgență ce am să spun.

Dacă aderăm la principiul, că trebuie să potențăm de o parte pretențiile. pentruca să nu punem pedecă progresului și că în felul acesta se va desvolta de altă parte îndemnul spre negoț și spre industrie, — teorii ca aceste de economie națională duc la două inconveniente. Unul este, că surghinim îndestularea cu refectele modeste. Al doilea inconvenient este, că în lipsa unui alt izvor de câștig, — ori dacă ai posibilitatea câștigului, acela nu e compatibil — se împinge tot mai expres în întâiul plan necesitatea neapărată a ameliorării retribuțiilor.

Sper, că nu voi abuza de paciința dlor magnați, făcând o reprivire asupra îmbunătățirii din timp în timp a retribuțiilor învățătoarești.

§ 11 din articolul de lege XXXVIII. din 1868 asigură dreptul natural al bisericeșilor, ca ele să hotărască plata învățătorilor lor poporali și a profesorilor. Paralel cu acest paragraf, altul, §. 142 spune, că salariul învățătoresc îl hotărâște scaunul școlar, conform referințelor locale, dar și pe lângă o locuință cuvințioasă și o grădină de cel puțin un pătrar de jugăr catastral salariul nu poate să fie mai puțin de 800 florini v. a. pentru învățători

și 200 florini v. a. pentru învățătorii ajutatori.

Această dispoziție a legii îi privește pe învățătorii comunali, dat fiind că leașa învățătorilor confesionali o hotărâsc autoritățile bisericești. §. 141 al aceleiași legi admite, ca învățătorii confesionali să coopereze la serviciul divin și la înmormântări. Prin această dispoziție au fost recunoscute și inarticulate în lege posturile de cantori-învățători obicinuite și mai înalte și împreunate mai ales în comunitățile bisericești mai mici, ca urmare necesității împrejurărilor.

Dar, voi întreba, ce a fost în timpurile dela 1868 plata unui cantor-învățător? De sigur aceasta a diferit după împrejurări locale, pentru-ce și legea a fost admis principiul, că scaunele școlare pot să o hotărâsc după împrejurările locale și legea hotărâște numai minimul aceleia. Plata a fost diferită după hotărârile diferitelor confesiuni și dieceze.

De pildă în dieceza greco-catolică dela Lugoj, în parohiile de sub patronul fondului religios, retribuiția cantorului-învățător din partea patronului era în 1867 numai 105 fl. v. a. care retribuiție se lichida j mătate ca plată cantorală din fondul religios, ce se administrează din partea guvernului, iar cealaltă jumătate se lichida din fondul învățământului ca plată de învățător.

În alte dieceze s'au dat 105 florini din fondul religios numai ca plată cantorală. E probabil, că plata învățătoarească va fi fost tot atât. În părțile ardelenale treia parte a dotațiunii parohiilor greco-catolice, care dotațiune din timpul Mariei Teresiei se numea porțiune canonică, îi compete cantoralului. Dotațiunea parohială, după cum aceasta se află și astăzi, era fixată și s'a plătit în parohiile patronate cu 210 florini v. a. A treia parte din aceasta, 70 florini, se putea considera drept competență a cantorului. Dar trebuie să observ, că aceasta competență nu s'a plătit din partea patronului, care nu a considerat-o ca o sarcină, ce i ar incumba patronului.

Aceasta este situația în 1868. Că învățătorii și cantorii-învățători ai confesiunilor, astfel retribuiți, nu au putut să emuleze cu învățătorii comunali, este lesne de înțeles. Autoritățile confesionale au fost deci necesitate a îmbunătăți retribuțiile învățătorilor.

Dar în timp ce înaltul guvern deoparte a sistat prin o dispoziție retribuțiile plătibile prin fondul instrucției, de altă parte în § 2 al articolului de lege XVIII din 1879 se enunță, că acei candidați de învățători, cari vor termina cursurile în 1882, ori mai târziu, vor putea fi aplicați ca învățători, ori învățători ajutatori, numai în acel caz, dacă își vor fi însușit limba maghiară în scris și în vorbă în așa măsură, ea să o poată propune în școlile elementare.

Vă puteți imagina dlor magnați, că a costat multă osteneală, până când autoritățile bisericești diecezane au isbutit, ca dotațiunile cari cădeau mai înainte în sarcina patronilor, să le facă să fie primite din partea comunităților bisericești.

Dar însăroinarea comunităților bisericești mai slăbuțe nu s'a mărginit la atât. Odată cu pretențiile mai înaintate, pe cari art. de lege XVIII. din 1879 le-a format față de cantorii-învățători și odată cu lărgirea activității și datorințelor lor s'a pus în întâiul plan și neapărată necesitate de a se face și o îmbunătățire a salarelor, corăspunzătoare prestațiunilor mai potențate. Comunitățile bisericești au făcut încălta și această îmbunătățire din puterile lor, aducând mari jertfe. Dar ca nu cumva această îmbunătățire să servească spre mulțămirea cantorilor-învățători, s'a stabilit, că retribuțiile cantonale și învățătoarești unite, să se considere drept salar învățătoresc, dar la penzia învățătoarească retribuțiile cantonale nu se iau în seamă. După zeci de ani § 11 al proiectului vrea să îndrepte această anomalie. Dar mai înainte susținătorii de școli, însuși cantorii-învățătorii și părinții au plătit taxe ani de-a rândul, susținătorii de școli 24 coroane anual, cantorii-învățători 13 cor. părinții

băștilor de școală câte 30 bani de fiecare băiat. Din fondul regnicolar al penziilor învățătoresci, pentru care s'a făcut toate aceste plăți, s'ar fi ajuns desigur pensii mici după totalitatea retribuțiilor cantonale și învățătoresci, iar nu după retribuțiile reduse. Acesta este al doilea moment, care a adus o nouă însărcinare a comunităților bisericești mai slab situate.

Al treilea moment este § 46 al proiectului de lege, care admite, ca două comune cu depărtare de cel mult jumătate milă geografică una de alta, dacă nu sunt în stare a susține fiecare numai din puterile sale câte o școală populară elementară, conform normelor legii, se pot uni pentru a susține o școală comună cu un învățător. Și acesta este un favor.

Dar autoritățile comitatense, cari dispun în chestiile de instrucție și organele guvernului, au făcut tot ce li-a stat în putință, ca să despărtească din nou comunitățile unite astfel pe temei legal în chestiile de învățământ; ear instituția învățătorilor ambulanți de asemenea admisă prin lege au desființat-o cu totul.

Mai e încă un moment, pe care doresc să-l relev și vă rog de puțină răbdare. (Va urma).

Indatoririle preotului față de școală.

Temă lucrată pentru conferința preoțească din tractul Făgărașului.

De
Nicolau Aron, paroh gr. ort.
(Urmare).

Cărțile din cari învață elevii și elevele să se controleze de preotul-director, ca să fie dintre cele mai practice, mai ușor de învățat din ele, căutând în conțelegere cu învățătorul, ca cărțile vechi, voluminoase, încărcate de material greu de consumat să fie delăturate succesiv din mâna elevilor, iar cele bune metodice și totodată și ieftine să se introducă în școala noastră confesională.

Conform §-ului 4 art. de lege 38 din 1868, preotul ca director școlar, observând că pruncii și pruncele deobligate a cerceta școala nu o cercetează, recercă pe învățătorul a compune lista de absenții, cel puțin de douăori pe lună și o înaintează primăriei comunale, mai întâi pentru admoniarea, apoi și pedepsirea părinților.

În conțelegere cu învățătorul, preotul designează feriile de peste an și în fine, conform programului inspectorului districtual de școale, pregătește împreună cu învățătorul toate lucrările pentru înțelegerea examenului la finea anului școlar.

Datorințele preotului în „școala de toate zilele” se potentează în „școala de repetițiune”. Aci preotul trebuie să devină și el învățătorul doctrinei religioase, și alături cu dascălul care propune celelalte obiecte, în toate Duminecile și sărbătorile învață în câte două ore după eșirea din biserică pe mărișorii copii și copile din școala de repetițiune. În școala de repetițiune se pune basă unui popor luminat și religios dintr'un sat. Ți-i mai mare dragul să vezi o școală de repetițiune, cercetată de 40—50 elevi și eleve, la cari pe lângă dezvoltarea lor corporală mărișoară, găsești și o minte și o putere spirituală mai bogată în cunoștințe. Aci apoi, preotule harnic, te poți valida, poți propune mai liber, ești la largul tău, explicând elevilor și elevelor evangeliile Duminecilor și sărbătorilor de peste an, formând caractere religioase din tinăra generațiune, care nu peste mult capătă aripi, ca și fluturul format din omidă și devin adevărați parohieni, cari dupăcum îi vei crește în școală așa vor fi și în biserică.

Cu elevii „școalei de repetițiune”, preotul se poate folosi mai bine și în biserică la răspunsurile liturgice, căci acestia fiind mai mari cântă mai perfect decât elevii „școalei de toate zilele” și se poate forma chiar un cor bisericesc cu ei. Chiar și numai pentru aceasta, bine e, ca preotul să stea în legătură deobligătoare cu „școala de repetițiune”.

Învățământul „școalei de repetițiune”, trebuie să fie mai mult practic, în care direcțiune preotul să îndrume și pe învățător se lucreze.

Și aci lista de absenții se compune cel puțin de douăori în an pentru admoniarea și pedepsirea părinților, îngrijind preotul, ca cu finea anului cu elevii și elevele „școalei de repetițiune” să se țină examen întocmai ca și cu elevii și elevele „școalei de toate zilele”.

Despre datorințele preotului față de așa numită „școală de adulți”, care este răsărită din „școala de repetițiune”, nu vorbesc, de oarece după a mea părere școala aceasta se contopește cu biserică, unde preotul își are deosebit chemarea sa.

II. Despre cauzele cari împiedecă o înaintare mai vădită pe terenul școlar.

Cauzele, cari împiedecă o înaintare mai vădită pe terenul școlar la poporul nostru, care se crește în școala confesională sunt multe, pe cari eu le impart în două categorii și anume: 1. Cauze cari se ivesc în masa poporului și 2. Cauze cari se ivesc la conducătorii poporului în dezvoltarea și prosperarea neamului nostru românesc pe terenul școlar.

1. Despre cauzele din popor, cari împiedecă prosperarea pe terenul școlar.

Cauzele din popor cari împiedecă înaintarea școalei confesionale sunt: indiferentismul, sărăcia, ocupațiunea, ignoranța, creșterea familiară, învățul rău și altele.

Cum a trăit moșul și strămoșul vointrăi și eu, și doar n'o să-mi fac băiatul popă și copila dascăliță. Așa răspund parte mare din părinții elevilor și elevelor de școală, atunci când sunt recercați să-și trimită copiii și copilele să învețe carte. Iată indiferentismul, care caracterizează poporul nostru mai ales pe țărâni de rând, dela sate, talpa țării, cari mai bucuroși își văd fiii în fundul cuptorului ocupați cu jucării sau cățărându-se pe lăiți, pe ferestrii, certându-se și bătându-se prin casă, decât să-i trimită la școala confesională.

Cea mai însemnată cauză, care împiedecă o înaintare mai vădită a poporului nostru pe toate terenurile și în consecvență și pe cel școlar, este sărăcia. Pe nici un popor de pe fața pământului nu-l apasă atâtea greutate și neajunsuri ca și pe poporul nostru românesc din această patrie și îndeosebi pe poporul nostru ortodox. Sărăcia este pedecă cea mai mare, care azi se pune în calea progresului în învățământ în școala confesională. Timpul instrucțiunii fiind mai mult toamna, iarna și primăvara, când copilașii au a suferi tina, vântul și frigul, cei mai număroși părinți nu sunt în stare ale cumpăra fiilor lor haine, încălțăminte și cu atât mai puțin requizitele necesare la învățământul elementar. Alte națiuni conlocuitoare, cari azi sunt condamnate a avea aceeași soartă ca și noi, cel puțin în trecut au avut zile mai senine și mai fericite, și dacă atunci au dispus de priceperea și prevederea recerută, au știut să pună la o parte câte ceva și pentru ziua de mâine, formând fundațiuni din cari se ajutură azi părinții și copiii săraci. La noi însă nu se poate vorbi despre asemenea lucruri, nici în trecut, nici în prezent și cu deosebire la sate, afară de câteva centre (orașe mari) unde s'au format în timpul mai recent așa numitele mese de studenți, la cari participă numai puțini, foarte puțini copii de școală din neamul nostru și numai din școalele superioare.

Ocupațiunea încă e o pedecă principală la promovarea învățământului în școala elementară. Părinții întrebuințază pe fiii și fiicele lor din frageda etate la lucrul caznic și economic, prin casă, prin curte, prin grădină și la câmp, de multe ori în depărtări prea mari, așa că nu mai are timp a părăsi ocupațiunea și a merge și la instrucțiune în școală. Pentru delăturarea barem parțială a acestei pedeci școlare s'a luat dispozițiuni din partea senatelor școlare a li-se da ferii copiilor și copilelor de școală în timpul primăverii 5—10 zile pentru pusul cepei, și toamna 3—8 zile pentru culesul cucuruzului.

(Va urma).

NOUȚĂȚI.

Sfântul sinod al bisericii autocefale gr. ort. române din regat a fost deschis Marți în București. S'a celebrat întâi chemarea Duhului sfânt la Metropolie, apoi Prelații s'au întrunit în localul sfântului sinod, unde domnul ministru al instrucției și al cultelor, *Spiru Haret*, a citit mesajul de tron, prin care se face deschiderea sesiunii sinodale.

Verificat. Mandatul deputatului român *Dr. George Popoviciu*, ales a doua oră în cercul electoral al Lugojului, a fost verificat în ședința de Luni a dietei, după ce în termenul legal alegerea n'a fost protestată.

Lueger sănătos. Primarul Vienei, *Dr. Lueger*, e deplin restaurat și a luat conducerea afacerilor la primărie. Zilele trecute a fost primit în audiență din partea Monarhului, caruia i-a mulțumit pentru ordul crucea mare *Francisc Iosif* cu care a fost distins de curând.

Concertul Reuniunii române de muzică din Sibiu sub conducerea noului dirigent, a fost bine cercetat. Punctele din program au fost executate cu precizie. Concursul dlui baritonist *Rădulescu* a contribuit în mare măsură la reușita splendidă a concertului. Raport amănunțit vom da în numărul viitor.

Despre gazetari. În ancheta pe care o ține ministrul de justiție în chestia reformei ce e de introdus în legea de presă, *Rákosi Jenő*, membru în casa magnaților și gazetar de profesiune, a vorbit despre însemnatatea redactorilor astfel: „E mai însemnată poziția unui redactor decât a unui ministru, pentru că redactorul n'are lege, n'are pragmatice, ci el trebuie să croiască judecată în 24 de ore, după mîntea sa și cu tactul cel are, și n'are nici măcar dreptul pe care-l are ministrul, de a dormi în tîlău, și apoi a se apuca de rezolvirea vreunei chestii grave”. Altă calificare dl *Rákosi* de altcum nu cere dela redactori, decât numai să fie lucrat 5—10 ani la vre'o gazetă. Va să zică, calificare practică. Ancheta încă nu și-a terminat lucrările.

Mormântul lui Arpad. În anul acesta se împlinesc o mie de ani dela moartea ducelui *Arpad*, sub care și-au făcut Maghiarii descălecarea pe pământul țării noastre. S'ar aranja festivități mari din acest incident, însă nu se știe apriat unde a fost înmormântat *Arpad*. După părerile scoase mai de curând pe plan, mormântul său ar fi în apropierea băilor romane din Buda.

Hymen. Dșoara Milita *Pop-Zăzlo* și dl *Constantin Buciu*, își vor sârba cunună în biserică română din Seleuș, în 20 Maiu st. n. la 11 ore a. m.

Alegere de paroh. Ni se scrie, că la alegerea de paroh din comuna *Robav*, tractul Agutei, a întrunit majoritatea absolută a voturilor *Aurel Oancea*, teolog și învățător la școalele primare din Brașov. În zilele trecute a fost aprobată și întărită alegerea din partea Preavenatului Conzistor arhidiecezan din Sibiu.

† **Franț Pildner**, deputat dietal în cercul săsesc al Cohalmului, a decedat după lungi suferințe, în Budapesta în etate de 58 ani.

Tîrg de țară. În Timișoara se ține târgul de țară în zilele dintre 30 Maiu și 3 Iunie.

† **Frideric Damé**, directorul ziarului „*La Roumanie*” din București, a decedat Marți în București, după scurte suferințe, în etate de 58 ani.

O nouă religie. În Mexico s'a întemeiat o nouă religie, care numără până acuma cam la două milioane de credincioși, toți în America. Noua biserică se numește „biserică dumnezească catolică”, și se deosebește de biserică catolică numai în aceea, că preoții se pot însura, călugărițele se pot mărita, și că și are Papa ei propriu, pe dl *Srader*, cu reședința în Ierusalim, un oraș nou în statul Mexico.

Rugare. Subscrisul, îndemnat de dragostea frățească, voesc să țin un curs gratuit de muzică vocală pe timp de șase săptămîni în vara anului curent în comuna Cămpeni (comitat. Turda-Arieș) din Munții Apuseni pentru învățătorii români fără considerare de confesiune. Acei domni învățători, cari doresc să iee parte la acest curs sunt rugați să se anunțe până în 10 Iulie st. n. la dl *Petru Simu*, preot în Cămpeni. Cursul se va începe în 20

Iulie st. n. Bistra, la 15 Maiu 1907. *Nicolae Garea*, elev al conservatorului din București.

La fondul „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace” au mai dăruit: *Victor și Maria Muncuș* (Cricău) 1 cor., *Zenovie Popoviciu*, paroh (Satulung) soția sa *Maria n. Comșa* și fiica lor *Virginia* 3 cor., *Vasile Dămian*, preot și dep. dietal (Brad) și *Ioan Manta*, paroh (Gurăuului), *Axente Banoiu*, prof. (Brașov) câte 1 cor.

Ce face rachiu! Un țaran din Körmen, Ungur de naționalitate, s'a dus dela biserică la crăsmă unde a beut singur o litră de rachiu. După ce a golit ultimul pahar, a căzut la pământ și a murit. L-a otrăvit beutura.

Noul rector al universității din Cluj. La universitatea din Cluj a fost ales „rector magnificus” pentru anul următor școlar 1907/908 *Dr. Farkas Gyula*, profesor de matematică și fizică.

Distincție. Dl *F. Cantacuzino*, profesor universitar a fost numit membru al Muzeului din Paris, din cauza meritelor ce și le-a câștigat de terenul antropologiei.

Liga pentru sufragiul universal, a ținut Dumineca trecută o mare adunare, în care s'a ales un comitet de o mie de membrii, cari să agite pentru realizarea acestuia.

Imoralitatea în Berlin e atât de mare, încât femeile din Breslau s'au aflat indemnate a se adresa împărătesei Germaniei cu rugarea, se întrevină, ca să se pună capăt acestei scandaloase stări de lucruri.

Ferițivă de — păr fals. În Neapole s'a făcut descoperirea, că niște descoperăți desgroapau fetele și femeile tinere și le tăiau părul pentru a-l vinde coaforilor. De ani de zile practica acest lucru urât. De aceea, femeii, nu purtați păr fals, pentru că nu puteți ști dacă nu e părul vre unei — moarte.

Foc în o mină. În mina de aramă din Velarden a izbucnit un foc îngrozitor, care a curmat viața la o mulțime de mineri. S'au scos până acum 25 cadavre.

Statua reginei Elisabeta, se va inaugura la 5 Iunie în „Volksgarten” din Viena. Va fi de față **Maiestatea Sa** cu toți membrii casei domnitoare.

Daruri împărătești. Din Londra se anunță, că în favorul spitalului german de acolo au dăruit: **Maiestatea Sa** regele *Francisc Iosif* 100 funți sterling, ear împăratul *Wilhelm* 200 funți sterling.

Erupțiune vulcanică. Dela observatorul din Catania se anunță, că Vineri la orele 7 și 40 minute a erupt vulcanul *Stromboli*. A pustiit mai multe vie. Între locuitorii din împrejurime domnește o mare panică. Erupțiunii i-a premers o sguduitură puternică. Etna continuă a arunca nori de fum și cenușe.

Patria norocului. S'nt de nesocotit bucuriile înmiite ale norocului mult dorit și câștigat. Noi înzadar îl urmărim, dacă el nu vrea să ni-se apropie, pecând adese-ori ne face dela sine, așa zicând consecvent, părtași favorurilor sale. Cea mai bună dovadă pentru acestea este loteria de clasă. Dacă privim de ex. rezultatele câștigurilor casei de bancă pestane a lui *Gaedicke*, vom vedea atât din loteriile acum trecute, precum și din cele din trecut, că această casă de bancă este în realitate patria statornică a norocului, aproape pe fiecare zi cade câte un câștig principal la casa de bancă *Gaedicke*, ai cărei clienți în loteria trecută și altele au făcut câștigurile principale de 400,000, 60,000, de 3 ori 30,000, și 20 000, însă în cele două din urmă au câștigat cele de 90,000, 80,000, 50,000, 25,000, de 6 ori 15,000, de 5 ori 10,000 cor. Această împrejurare, precum și rezolvarea întotdeauna punctuoasă și grabnică a afacerilor casei de bancă *Gaedicke*, îl explică cercul de mușterii ce zilnic se sporește, pe care această proverbial norocoasă casă de bancă și l câștigă.

Cărți și reviste.

Vatra școlară, revistă pedagogică. Anul I. Nr. 5 are următorul cuprins: *V. Stan*: Spre ideal. *N. Vătășan*: Valoarea educativă a științelor naturale. *P. Rusu*: Lecțiune practică din religie. Din „*Pildele morale*” ale dascălului *George Lazar*. *Dr. P. Span*: Cuvântare la deschiderea conferinței învățătoresci din cercul XI. *Sica*: Regăsire. *Dare de seamă*. Informațiuni. Bibliografie. *Aviz*. Abonament pe an 6 cor. în patrie, 8 cor. în străinătate. Administrația: Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 30.

Nr. 5937—1907

[117] 1—2

Publicațiune de târg în Timișoara.

Târgul de țară

dela Rusalii în **Timișoara**, se va ține dela 30 Maiu a. c. până inclusive 3 Iunie st. n.

Mânarea în târgul de țară a vitelor de orice soi, este permisă, începând de Joi în 30 Maiu, 5 oare dimineața.

Timișoara, în 1 Maiu 1907.

Dela căpitanatul suprem orășenesc:

Francisc Beé

substituit de căpitan suprem.

Repaus duminical.

P. T.

Imi permit a aduce la cunoștință, că eu în interesul conlucrărilor mele, în cele două prăvălii de fier ale mele din 19 Maiu 1907 introduc repausul duminical, așa că activitatea acestora rămâne Duminicile și în zilele de sărbătoare închisă.

Din contră trafica cea mare de tutun ung. reg. unită cu lucruri de specialitate rămâne în senzul ordinațiunilor legale Duminicile și zilele de sărbătoare înainte de prânz deschisă dela orele 9—12.

Cu toată stima:

Carol F. Jickeli.

[116] 2—2

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocenei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie” cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comanda se trimite recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 6—

Pălării

păroase pentru preoți români à cor. 8— și extrafine à cor. 9 60, model nou, după dorință, ușoare, în cea mai fină și mai frumoasă calitate, recomandă cu prețurile cunoscute de eține

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada Cisdăiei 33

„La pălăria roșie”.

La comanda din afară, împachetarea, cutia și spesele postale sunt gratuite. Măsura se ia într-o pălărie potrivită cu centimetru din panglică neelastică. [101] 7—9

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent

nr. 86987.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă și înviorază

Deosebită atențiune e a se aparat vindecă bóle

pe lângă garanție.

da împrejurărei, că acest vechi de 20 ani.

aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, tuiuri de ureche, bătăie de inimă, sgârșiri de inimă, asma, auzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftii de mâncare, receală la mâni și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influență, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii cari prețesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta” deosece „Ciasul-Volta” atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.—

folosibil la morhuri cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6.—

folosibil la copii și femei de constituție for slabă.

Espedite din centru și locul de vânzare pentru țară și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/27., strada Vadász 34 colțul.

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Kőbánya (Streinbruch)

se recomandă cu inzistență P. T. Public.

Se poate procura în cele mai bune prăvălii.

Depozitul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 21—

Sibiu — Nagyszeben.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru oricare econom a întrebuința acest prav de îngrășare, căci prin aceasta se urcă valoarea, adică prețul vitelor, porcilor și cailor. Prețul 60 fileri.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcun nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și porcii sufer mult de mănăcarea păduchilor, prin care mănăcări sunt reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbesc, încât în loc de a li se ridica prețul, chiar perd din valoare. Fiecare ecom să întrebuințeze această unsoare. Prețul 20 și 40 fil.

Extracțe pentru prepararea rumului și diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracțe. Prețul pentru a prepară 1 litră st. 40 fileri. Tot atâta și pentru rachiu de prune, drojii, slivoviță, borovicka și altele.

Thea foarte fină și bună. Prețul 1 pachet 20 fil., 1 kg. 3 și 4 cor.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Tinctură contra picioarelor și mânilor înghețate. 70 fileri.

Tinctură contra bătăturilor (ochi de găină). 70 fileri.

Cereți preț-courantul cel mare și-l primiți gratuit.

Toate acestea se capătă la:

Cornel Demeter

[95] 5—52

apotecar în Szászváros, piața școalei Nr. 37.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (119) 21—41

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomandă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut, ca și spre turnarea de toate de metal. Prețcuranturi ilustrate gratis.

Requisite de scris se pot procura de la Librăria archidieceșană

CINE n'a avut parte de rezultat bun la loteria de clasă

CINE aci încă nu și-a încercat norocul

CINE într'adevăr vrea să facă câștigul principal

CINE voește să fie servit prompt și real, acela să se adreseze plin de încredere la colecta cea mai mare de noroc a lui

GAEDICKE, Budapesta.

La tragerea clasei I, în 23 și 25 Maiu a. c., ofer

Lozuri întregi	de jumătate	sferturi	optimi de lozuri
12.—	6.—	3.—	1½ coroane

Checuri postale spre trimiterea banilor gratuite și franco

Cassa de Bancă

GAEDICKE

Budapesta, IV, strada Kossuth Lajos Nr. 11.

[114] 5—5